

господарства по районах країни. Якщо є по даній країні відповідні карти в підручнику (районів чи окремих галузей сільського господарства) розміщення сільського господарства встановлюється самими учнями. Зіставлення карт сільського господарства із картами природних умов і промисловості дозволяють привернути увагу до пояснення причин розміщення той чи іншої галузі або спеціалізації району.

Наприклад, характеризуючи сільське господарство США, учитель може відмітити:

- різкий поділ фермерів: крупні фермери, які використовують найману працю, і малі фермери, у більшості випадків орендаторів чужої землі;

- використання новітніх технологій у сільському господарстві;

- вузька спеціалізація сільського господарства по районах;

- фінансова допомога держави фермерам і орендаторам.

Підсумок уроку є те, що у США інтенсивне ведення сільського господарства. Потім характеризується галузева структура і розповідається про місце даної країни в світовому сільському господарстві, її забезпеченість продуктами цієї галузі.

Отже, учень повинен вміти визначати структуру сільського господарства та особливості сільськогосподарського виробництва і складати схему міжгалузевих зв'язків; характеризувати рослинництво і тваринництво; показувати на карті зони сільськогосподарської спеціалізації; оцінювати проблеми і наводити конкретні приклади змін, що відбуваються в сільському господарстві.

Література:

1. Галалюк Н. А. Сільське господарство. 9 кл. // Географія – 2007 - №13 – 14 – с. 38.
2. Заставний Ф. Д. Географія України: У 2-х книгах. – Львів: Світ, 1994. – 472 с.
3. Коберник. Методика викладання географії в школі. Навчально – методичний посібник.- К.: Стафед – 2, 2000.- 320 с.: іл., картосхеми.
4. Масляк П. О., Шипченко П. Г. Географія України: Пробний підруч. для 8 – 9 кл. серед. шк. – К.: Зодіак – ЕКО, 1996. – 432 с.: іл., карти.
5. Соціально-економічне становище України за 2008 рік. Інформація держкомстату України // www.ukrstat.gov.ua

Пилипченко А. Ю.

СУЧАСНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АПК ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Перед початком ринкових реформ, як вважалося, існували тісні зв'язки між основними ланками АПК. Але їх початком, переходом до вільного ціноутворення інтеграційно-економічні зв'язки між господарюючими суб'єктами сировинної і переробної ланок АПК зазнали відчутної руйнації, а подекуди й повного розладу. З фактора позитивного впливу на стан виробництва в АПК інтеграційні зв'язки перетворилися в одну з причин поглиблення в ньому кризових явищ. Це гостро поставило питання не лише про відновлення цих зв'язків, але й, що вкрай важливо, застосування в інтеграційних процесах таких форм і механізмів, які б відповіли новим економічним умовам і мали ймовірну

перспективу. Якісні зміни у формах і механізмах агропромислової інтеграції, як і практично у всіх процесах життєдіяльності АПК, на сучасному етапі значною мірою визначаються результатами аграрної реформи, яка докорінно змінила відносини власності на селі [3].

Відомо, що формування нових інтеграційно-економічних процесів в АПК визначається рядом умов і чинників, пов'язаних із ринковими та аграрними перетвореннями. Основним чинником, що визначає подальший розвиток агропромислової інтеграції регіональних АПК, є процес зміни соціально-економічних відносин та форм власності. Його конкретними результатами стали: передача селянам права користування землею, створення передумов для формування на селі багатоукладної економіки, персоніфікація майнової власності. Проте форма власності автоматично не вказує на її економічний потенціал. Тому, етап зміни форм власності має стати не кінцевим, а перехідним в реформуванні. Наступним його кроком є створення підприємницьких структур на селі, поглиблення агропромислової кооперації та інтеграції, раціональне поєднання великих і малих, приватних підприємств і малих, приватних підприємств і господарських товариств відповідно до умов, ресурсів та специфіки регіону розміщення.

У підвищенні ефективності розвитку нових агроформувань важливе місце має організація внутрішньогосподарських відносин підприємницького типу. Вона включає, по-перше, перетворення всіх підрозділів господарства в дійсних виробників. По-друге, серед них повинні бути об'єкти ринкової інфраструктури. По-третє, повинні впроваджуватися товарно-грошові, договірні та контрактні відносини між підрозділами. Для забезпечення всебічної і повної оцінки рівня ефективності діяльності підприємств з будь-якою формою господарювання необхідна система показників: вартість валової, товарної і чистої продукції та прибутку (розмір ефекту) в розрахунку на 1 га аграрних угідь; ефективності використання виробничих ресурсів, відношення показників ефекту відповідно до кількості зайнятих у виробництві робітників, числа відпрацьованих ними людино-годин, вартості основних виробничих фондів і оборотних засобів, а також фінансові показники.

Основними типами господарств, які сформувалися в сільському господарстві Херсонської області в пореформений період, є господарські товариства (48,0%), приватні підприємства та виробничі кооперативи (по 17,0%). При цьому спостерігається тенденція саме до збільшення господарських товариств як найбільш ефективної форми господарювання.

За останні три роки кількість прибуткових підприємств збільшилася у 2 рази – з 113 у 2002 р. до 215 у 2007 р. разом з тим за останнє десятиріччя загальна посівна площа у Херсонській області скоротилася на 12,0%, знизилася показники урожайності, валового збору та реалізації сільськогосподарської продукції.

Найвищі показники ефективності виробництва характерні для сільськогосподарських кооперативів. Разом з тим рівень рентабельності виробництва в кооперативах, державних підприємствах та господарських підприємствах майже однаковий. Це свідчить про те, що формування різних укладів, форм власності та господарювання на селі дало позитивні наслідки. Для формування середнього класу на селі

мають значення фермерські господарства. На Херсонщині налічується 2182 фермерських господарств, а темп приросту їх кількості досягає 3,6% щорічно. Фермери володіють 174,4 тис. га землі або 11,9% всіх сільськогосподарських угідь області. Суттєвою перешкодою для ефективного їх розвитку стала проблема використання зрошуваних земель, забезпеченість сільськогосподарською технікою. При цьому наявна техніка на 75-80% вичерпала свій ресурс [2].

Важливим напрямом продовження та поглиблення процесів реформування у Херсонській області є розвиток орендних відносин. Вже на 2002 р. площа переданих в оренду земельних часток досягла 1043,0 тис. га або 53% всіх сільськогосподарських угідь, 78,1 тис. власників майнових паїв передали в оренду майна на суму 4,4 млн. грн. орендної плати, та фактично її отримали 3,4 млн. грн. Оренда зумовила появу нового джерела доходів на селі. Удосконалення внутрішньогосподарських економічних відносин у реформованих підприємствах перш за все доцільно розпочинати з вирішення проблем, пов'язаних з орендою та суборендою. Для врегулювання орендних відносин власник повинен здійснювати відрахування частини одержаної ним суми орендної плати до спеціального фонду, кошти якого спрямовуватимуться на відновлення вартості майна. Завдяки підвищенню орендної плати за земельні ділянки та майнові паї до розмірів, що рекомендовані Урядом України сільські товаровиробники відчують реальні результати від проведення реформ. Потребує вдосконалення механізм перерахунку грошової орендної плати в натуральну. Так, у її структурі 93% приходиться на натуральну оплату [1].

Наступним кроком для подальшого розвитку реформованих підприємств є посилення інтеграційних процесів та кооперація, що спонукатиме до розвитку ефективні форми економічних відносин новостворених агроформувань у сфері виробництва, переробки, зберігання та реалізації продукції. Так наприклад впроваджена в практику господарювання модель маркетенгово кооперативу фермерських господарств "Південний Союз", що в Голопристанському районі дозволила не тільки збільшити ефективність господарювання, але й вийти зі своєю продукцією (баштанні) на експорт. Даний кооператив почав діяти з 2001 р. було обрано сім фермерських господарств з майже однаковими земельними наділами, доходами і репутацією. Кожне з господарств мало розмір від 300 до 1000 га, які в сумі давали 3500 га. Розмір земельної ділянки новоствореного кооперативу практично дорівнював розміру колишнього типового великого колгоспу або радгоспу. Поява нових каналів збуту продукції викликала зацікавленість серед інших товаровиробників цього регіону і, як наслідок, до кооперативу вже вступило ще 13 фермерів, а площа земельних угідь збільшилась до 5,5 тис. га.

Такий тип кооперації надає можливість сформувати велику партію виробленої продукції членів кооперативу та її реалізувати за вигідними цінами, забезпечити їх матеріально-технічними ресурсами за оптовими цінами виробника. Отримані результати свідчать про те, що розміри кооперативу дозволили вступити у конкуренцію з іншими крупними сільськогосподарськими підприємствами та реалізовувати продукцію на експорт (у Швецію).

Найбільш ефективному розвитку аграрних формувань в ринкових умовах сприятиме як зміцнення їх матеріально-технічної бази, так і розвиток фірмового техніко-технологічного та агрономічного обслуговування (в першу чергу на кооперативних засадах дозволить зменшити витрати на оплату послуг посередницьких структур на 15-20%), інфраструктури ринку (агроторгові доми, біржі та ін.). Це дозволить позитивно вплинути на ефективність виробництва, зайнятість населення, активізувати підприємництво та відродження села [4].

Резюме: в статті висвітлені інтеграційні процеси які відбуваються в АПК Херсонської області після аграрної реформи.

Резюме: в статье отображены интеграционные процессы которые происходят в АПК Херсонской области после аграрной реформы.

Література:

1. Гончарова А.Ж. Орендні відносини агроформувань Херсонської області // Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць. – Херсон: Херсонський державний аграрний університет. – 2000. – Вип.13. – С.139 – 144.
2. Гончарова А.Ж. Особливості розвитку фермерських господарств Херсонської області // Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць. – Херсон: Херсонський державний аграрний університет. – 2003. – Вип.25. – С.230 – 232.
3. Дубицький В.В. Агропромислова інтеграція: теорія, еволюція, імовірні перспективи розвитку.- Кам'янець-Подільський: Видавець Мошак М. І., 2003.- 208 с.
4. Мармуль Л.О., Гончарова А.Ж. Особливості планово-економічної роботи реформованих аграрних формувань // Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць. – Херсон: Херсонський державний аграрний університет. – 2003. – Вип.28. – С.224 – 226.

Подвисоцький О. О.

АНТРОПОГЕННА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ В БАСЕЙНІ РІЧКИ ІНГУЛЕЦЬ

Беручи до уваги те, що річка Інгулець протікає по території чотирьох індустріально-розвинених областей, з високим рівнем урбанізації на її басейн досить значно впливає антропогенний фактор. Тут створена потужна енергетична база, яка стала основою розвитку потужного гірничо-металургійного комплексу. Особливо в цьому плані вирізняється Дніпропетровська область.

Ці та інші чинники, зокрема, низький рівень екологічної свідомості суспільства, призвели до забруднення поверхневих і підземних вод, повітря і земель, нагромадження у дуже великих кількостях шкідливих, в тому числі високотоксичних, відходів виробництва. Такі процеси тривали десятиріччями і призвели до різкого погіршення стану довкілля території загалом, і річки Інгулець, зокрема.

Місцеві водні ресурси значно менші від потреби в них. Внаслідок цього склалася кризова водогосподарська та гідроекологічна ситуація, коли само відновлювальна здатність багатьох річок басейну вже не забезпечує відновлення екологічної рівноваги. За результатами контролю рівень забруднення води визначали за такими показниками як: рН, розчинений кисень, сухий залишок, хлориди, сульфати амонію,